

ne bi bil sam od sebe dovršil svojega napora. Mirno, tiho vedênje otrokovo ni še vedno znak blagoglasne njegove individualnosti. Takov otrok še ne zasluži naše brezpogojne pohvale. Blagoglasna, s samo sabo soglasna notranjost se ne izraêuje niti v preoèiti živahnosti, niti v vsem brezèutnem zamaknenji, v katerem mu je vsa okolica brez veljave, brez življenja. Lepo ubrano svojstvo otroškega srca se odlikuje pred vsem z ono blagohotnostjo, ki je vir nekaljene, èiste ljubezni do svojcev, uèiteljev in souèencev. Uèenec pa, ki ne ljubi tovarišije, navadno je nezaupljiv, večkrat celò svojeqlaven. Iz ljubezni pregleda uèenec marsikatero slabo lastnost sodrugov; nezaupljiv otrok pa vidi pri drugih le slabe strani, katere rad razkriva uèitelju in drugim. Takov je vedno pripravljen s tozbbami, kar napravlja uèitelju dosta sitnosti in nepotrebnege preiskovanja. Na pomanjkanje ljubezni smemo tudi vselej sklepati pri otrocih, ki so v vednem prepiru s svojimi souèenci. Taka nespravljljivost je dostikrat podloga poznejšemu mrzkemu znaèaju, kar nam jasno prièa vsakdanja izkušnja. Marsikakemu sovraštvu med odraslimi ljudmi je postavilo temelj že šolsko življenje. Zato zasluži ta pojav, da se z vso pazljivostjo opazuje in da se mu uèitelj postavi v bran z vsem svojim ugledom in z vsemi preprièevalnimi besedami. Tù se ne smemo udati blodnji, da bi se vsa taka nasprotja izravnala v poznejšem življenji. Vsaka kal, ki se ne zatrè o pravem èasu, poganja rastlike na vse strani in spodjè stališèe tudi nežnejšim èustvom. Otrok pa, ki se ni navadil za èasa ceniti in spoštovati svojih bližnjih, ne more postati vrl sin in zvest državljan. Na tem pa je osnovana vsa vrlina èloveškega dostojanstva. —

Slike iz národne vzgoje.

Sestavil Ivo Trošt.

I.

Ni še davno temu, kar je nek gospod tovariš razpravljaj, zastavljaj in sam odgovarjal na vprašanje: „Zakaj otroci tako radi lažejo?“ Ne misli pa, nežna èitateljica, da hoèem morda oni spis dèti na rešeto. Ni treba. Ker pa veljá v didaktiki pravilo, da moramo romati od „znanega“ Pilata do „neznanega“ Heroda, tako mislim i jaz še nekaj lastne prikuhe pridejati v isto vrsto, kakor je obravnava gori omenjenega gradiva. Dobro je, da ima èlovek v tem nekaj opore, kajti: „Hrast se omaje in hrib, — zvestoba Slovencu ne gane“!

Mi imamo opravka z národom, in sicer z najhujim, velikim in najveèjim národom. Na visokost ne gledamo, ker národ je površinska masa, ki je razprostrta èez slovenske hribe in doline, dà, še celò v nemških Rovtah. Da bi tukaj razpravljaj národove vrline, ali s èrnolom mazal njegove napake, ni me voljá. Povedati hoèem eno, dve, kako najnižja plast našega národa (vender grem v globokost) vzgoja deco svojo.

Nikdo naj ne misli, da smo Slovenci v tem, Bog vé, kako daleè za drugimi národi. Pod kmetsko plahto, bodi nemška, laška ali slovenska, paè mislim, v tem ni osebitih razlik. Na vzgojo pri njih ne vpliva nikdo, ali da ne bo tako kategorièno — malokdo. Naši seljaci vzgojajo deco vedno tako, kakor njih dedje, tedaj tradicijsnalno. Žalibože, da tukaj ne dobimo dosti mrvic, ki bi padle raz pedagogiškò mizo. V toliko večji meri najdemo tù glavnega vzgojitelja — sluèaj.

Naši oèetjè na deželi tudi rabijo vzgojne pripomoèke: kazen in hvalo. Da bi te šment! Nekaj pa vender morajo imeti pred seboj, vsaj nekaj kakega smotra. Poglejmo, kako naše korenine na deželi, ki niso nikdar èuli, da so tudi to v „bukve zapisali“, kako treba otroke „strahovati“, kako treba ravnati trezno in previdno s tem in onim,

kar se bode zdelo temu in onemu možakarju „mala reč“. Marsikom se potem oči odpró, da vzdihne: Aha! tudi jaz sem tako mislil.

Nek deček žene nekega popoldne brez kake druge zapovedi živino na pašo. Zvečer pride domov, kakor po navadi, lačen in truden. Kar zarohní mati nanj: „Zakaj nisi prinesel drv?“ Deček se izgovarja. Mati trdi, da bi se moral že sam spomniti, če ni drv domá, da jih je treba donášati, od koder kedó more. Ali, kaj pomaga! Šibkejši se mora podati močnejšemu v milost in nemilost. „Macht geht vor Recht“, je pregovor naših sosedov. Nič ne more deček za-to, če ima vso noč post in morda še kaj gorkega za hrbtom. Drugi dan je ves inačji. Že o poludne prinese drv, kolikor more.

„Na, lej ga! Včeraj, včeraj si jih imel prinesiti. Danes smo jih pripeljali z vozom; kaj nam hočejo tvoja drva?“

Popóldne žene zopet past. Krave mu začnó letati in „bezljati“ ter uidejo v škodo, v sosedov zelnik. Deček leta in leta za njimi, joče, kliče na pomoč. Ko noče biti nikogar, tudi glasneje in nespodobneje vpije (vsaj se je navadil od očeta, poslov in drugih), da odmeva in pride tudi do sosedove dekline ušes, ki je vedela, da je to nespodobno, pa ne, da so krave v zelji in da ima vsakdo žolč.

Zvečer pride deček sevéda lačen in zagrlen zopet v pravo stisko. Vprašajo ga, zakaj ni vároval živine. Da, kako da se opravičuje, ali zakaj in vedni zakaj je dolg in širok. In pri slednjem zijajočem zakaj, kateremu deček ni mogel deti potrebne zagozde odgovora, imel je „meljo“. —

Neko nedeljo po zimi gre naš Janez k sv. maši. Vse je zmrzlo, da kar hrščí pod nogo. Na bližnjem kalu je led, da mlade, drsanja željne oči kar vabi, da noge izkusijo na njem gibčnost svojo. In naš Janez, ne bodi len, deje: „Jaz, jaz se znam drsati. Glejte!“ Zapodi se, zadrssa; na malem v led primrzlem kamenčku izpodletí, pade, kamen prime tudi za čevelj in ker je bila lenivost Janezovega telesa silna, razporje čevelj, hlače in svitice do pasa. — Kaj bo zdaj? Janez vé dobro, predobro. Na tihem jo ubere domov. Ali oče je užé vse izvedel po drugih otrocih. — Zopet je uboga njegova koža. — Lehko bi naštel še na stotine takih primerov, kjer so otroci kaznovani radi nesreče ali volje očetove, ne pa radi kakega pogréska. — To je pač trda vzgoja. Ali otrok spozná kmalu, kako je vse pri volji očetovi.

Naš Janez je bil od tiste vrste ljudi, ki so radi jedli. Dve ure v šoli, to se mu je videl nekoliko predolg post. Komaj, da je iz šole grede zagledal domačo hišo, užé je vpil: „Lačen sem, lačen! Mati kruha!“ Ker je bilo to dan za dnem, postalo je sosedom vesela komedija. Ko Janezov oče vidi neki dan, da se „njegovemu“ smejejo, sklence odmah ukreniti nekaj družega. O poludne počaka fanta s šibo na hrbti domá za vrati. Janez vpije kakor navadno, ali, o joj! danes je drugo vreme... Trpel je sicer voljno, ker si ni mogel pomagati. Srčno si je pač želel onega časa, ko bode velik, da ga ne bodo smeli več tepsti.

Deček pa tudi vé, da ga ima oče rad. Tudi, če ga tù in tam malo „napaleška“, kaj za to! On je „dobre glave“. Dasi sam vé, da v šoli ni ž njegovim talentom vse tako, kakor bi moralo, vender je ponosen na to. Bog varuj, da bi bil kedaj zaprt, oh to bi bil jok in kreg in prepír! On, „ki je pri prvih“, pa da bi bil zaprt. Tega nikdar ne. Če užé ni drugače, pride oče ali mati sama ponj, obdela učitelja ter pohvali fanta in odide godrnjaje. Oh, to dé Janezu dobro! In ta sitni učitelj, a kaj bo ta, saj menda tudi on vsega ne vé.

Janez postane deček. V ponavljalnici je dobival domá sicer še vedno stare „lekcije“, ali sedaj je deček. Stariši so ponosni nanj. Stavijo ga drugim v vzgled. Deček se je sicer sè svojo nepopačeno stranjo nekaj časa branil tolike časti, ali naposled

se ga je ipak nekaj prišlo. I sam misli, da je nekaj več, ko drugi navadni ljudje, ki hodijo po tleh. Povsod hoče biti za stopinjo viši, nego drugi. Rad bi nosil zvonec pri vsaki priliki . . . Ne bom popisaval več Janezovega življenja, ker vem, da ste užé večkrat slišali, kako so tukaj na živem človeku kožo strojili, tam zopet živega skubili po glavi, ondi nekomu gledali, ni morda modre krvi. Dosti je, če rečem, da je bil Janez o tacih priložnostih ves „rabiat“ in „rebell“. Nekega dne pa pride tudi on na vrsto, da so mu pogledali, ali je v njegovem drobu „vse tako, kakor bi moralo biti“. — Ne trdim, da je ta način vzgoje povsod enak, ali da ima povsod toliko vpliva in da vsi tako nesrečno končajo, kakor moj današnji gojenec. Ne; ni vse in povsod tako, ali Janez je bil tak. — Sevêda ne smemo sklepati z enega na vse, ali z „dela na celoto“, ker se lahko pripeti, da nam kedó očita, da ne znamo logike.

Sicer pa, če kedó trdi, da ni res tako, trdi napačno, ker sploh je ta način vzgojevanja (ne vem po kojem klasiki) najbolj razširjen. —

Knjiga Slovenska.

§. 11.

Kar nam zgodovino starih Slovanov najbolj temni, je to, da so se koj v začetku na svetovno pozorišče prikazali v toliko rodovih in s tako različnimi imeni, da človek naposled ne vé, kateremu narodu se imajo prištevati razni rodovi. Mnogim starim pisateljem so na pr. Suevi, Skiti, Sarmati, Tračani, Iliri kar naravnost Slovani, nekterim celó Huni in Avari!

Ločiti so najprej imena domača, ktera so imeli naši predniki sami med seboj, in tuja, ktera so jim dajali bližnji sosedje pa vnanji narodi; potlej imena občna, katerih se je poprijemal ves narod, in posebna, s kterimi so se klicali le posamni rodovi. Ker se pa Slovani nikdar niso prikazali kot edin narod, torej se o njihovem občnem naslovu v ožjem smislu ne more govoriti. V širjem pomenu so vendar nektera imena, ki jih sploh prilastujejo slovanskim rodovom in so torej nekako občna.

Anten je prvo tako ime, ki se je dajalo slovanskim plemenom na vzhodu, v južni Rusiji, krog Črnega morja, nekaj v Daciji in Meziji (l. 550—630), ktero pa občno ni postalo, kajti v VII. stoletju izgine iz zgodovine. — Ime to je tuje, navadno vzlasi grškim pisateljem. Eni mislijo, da Antes je iz gr. *άνθος*, *άνθητοι* t. j. cvetoči, sloveči, slavni; drugi ménijo, da je iz slov. *ątinū* (mas, vir, gigas), češ: „Antes, qui sunt eorum (Vinidarum) fortissimi“ (Jornandes). Spet drugi trdijo, naj se razlaguje iz vinda-venda (unda, voda) ter primerjajo Ante pa Vende, eni celó Benečane in Lužičane itd.

Venden — Vinden je drugo imé, ktero so našim prednikom med Jadro in Baltom do Črnega morja dajali tujci v raznih oblikah p. Venedi, Veneti, Winidae, Venethithae, Wenden, Winden itd., ktero je bilo skorej občno, a se je poznej prijelo posamnih slovanskih rodov tako, da le Nemci Srbom Lužičanom pa nam Slovencem še pravijo Wenden — Winden. — Kako naj se pojasnuje? Eni pravijo, da Heneti, Eneti, Veneti, Venedi, Venden, Vinden je isto ime. „Kar jih je dozdej spisovalo zgodovino ter v njej preiskovalo ljudstev izvirek in njih nrave, vsi se vjemajo v tem, da Heneti, Veneti ali Venedi, Vindi, Vandali in Slaveni so isti narod ter enega in taistega izvirka (A. Bohorič v. Arct. Hor. 1584)“. Drugi ugibajo, da vinat je kelt. bel, svetel, in da se Sloveni tako imeaujejo po beli barvi bodisi telesni, bodisi po nekdanji beli nošnji, ali po belih hramih in gradovih. Tretji kažejo, da so bili pastirji, pasočí po rodovitnih poljanah vzhodne